

08.05.2018

NRA

Santa Raita

“Baladīna” – pasaka par mīlestību un varu

“Tas, ka viens uz otru neklīdzām, ir skaidrs, bet es īsti nevarēju atcerēties, uz kādas nots mēs šķīrāmies. Tāpēc atkalsatikšanās ar Viesturu Kairišu man bija ne tikai ilgi gaidīta, bet arī mazlietiņ uztraukuma pilna,” atklāj Valmieras drāmas teātra (VDT) aktrise Elīna Vāne. Viņai sestdien pirmizrāde – titulloma poļu dzejnieka un dramaturga Juliūša Slovacka lugā Baladīna, ko iestudējis režisors Viesturs Kairišs.

Baladīna (1834) ir viena no spožākajām un krāšņākajām Juliūša Slovacka (1809-1849) lugām, kas poļu literatūrā likusi pamatus novatoriskai, leģendām un pasakām caurvītai un folklorā sakņotai dramaturģijai. Latvijas teātrī tā iestudēta pirmo reizi. Luga stāsta par varaskāres pārņemtu, līdz saltai nežēlībai nocietinātu sirdi, kas ar viltu un nelietību Baladīnai liek iet pāri līķiem uz karaļa troni. Pēc lugas pabeigšanas dzejnieks mātei vēstīja: «Es uzrakstīju jaunu lugu... Salīdzinājumā ar visiem iepriekšējiem darbiem, kas izvirduši no manām smadzenēm, šī traģēdija ir pati labākā. Uzrakstīta tā, ka to varētu sacerēt pati tauta.»

Sakņoti dzimtas asinīs

Iestudējums ir režisora Viestura Kairiša debija VDT. Viņa interesei par poļu kultūru un šī darba iestudēšanu ir personiski, dzimtas asinīs sakņoti iemesli.

«Mans kā latgalieša vienīgais asiņu piejaukums ir poļi. Šis darbs, kas latviski bija izlasāms, pateicoties rakstnieka Jāzepa Osmaņa tulkojumam, mani piesaistīja uzreiz. Tajā ieraudzīju to pašu, ko Raiņa un Riharda Vāgnera darbos - mītisko savienojumā ar valstisko, individuālo ar tautu kara laikā, komēdiju ar asiņainu traģēdiju, Šekspīra Makbeta un Sapnis vasaras naktī savienojumu,» atklāj režisors.

Viņa radošajā komandā apvienojušies režisora pastāvīgie domubiedri - scenogrāfs Reinis Dzudzilo, kostīmu māksliniece Krista Dzudzilo, horeogrāfe Elīna Lutce, komponists Rihards Zaļupe, gaismu mākslinieks Oskars Pauliņš un video mākslinieki Reinis Dzudzilo un Toms Zeļģis.

Kopā ar Elīnu Vāni izrādē piedalās Inga Apine, Rūta Dišlere, Dace Everss, Māra Mennika, Kārlis Freimanis, Tālivaldis Lasmanis, Ivo Martinsons, Mārtiņš Meiers, Krišjānis Salmiņš un Imants Strads.

Māsas dodas avenēs

«Tas ir stāsts par varu, par to, ka cilvēkam nekad nav gana - viņš kāpj pa varas kāpnēm un kāpj, un kāpj, līdz... aiziet stipri par tālu. Izrādē ir daudz komiskā, noslēpumainā, arī naivā, viss notiek jautri, krāsaini, dažbrīd pat smieklīgi un it kā nevainīgi, bet - kāpšana pa varas kāpnēm turpinās. Domāju, tā patiks arī detektīva cienītājiem,» stāsta Baladīnas lomas atveidotāja, uzsverot, ka nevajag bīties no tā, ka izrāde ir dzejā.

«Es gribētu, lai šis darbs būtu forša izklaide, un es ceru, ka mums ar skatītāju sakritīs humora izjūta,» nosaka Elīna Vāne, norādot, ka Baladīna nepavisam nav komēdija - jo, lai tiktu pie kroņa, dažbrīd notiek ne visai labas lietas. «Viss ir jauki, jauki, līdz māsas Baladīna un Alīna dodas avenēs, jo - tad arī viss sākas... Es jau smejos, ka tie ir Aļika un Baļika piedzīvojumi mežā.»

Aktrise atklāj, ka izrādes scenogrāfija ir visai skopa, bet katram tēlam ir sava krāsa, tie visi ievietoti antīkā ietvarā un tas nozīmē, ka izrāde ir līdzīga gleznai. «Šī man ir otrā reize, kad satiekos ar Dzudzilo pāri - Reini un Kristu, kuri veido scenogrāfiju un kostīmus. Pirmā bija Raudupiete. Šis tandēms man ir ārkārtīgi mīļš, un es uz viņiem ļoti paļaujos.»

Kairišs visus nošarmēja

Bet režisors Viesturs Kairišs ļoti paļaujas uz Elīnu Vāni - jo, uzsākot darbu pie Juliūša Slovacka lugas, viņš izteicās, ka tieši Valmieras teātrī ir aktrise, kura var nospēlēt Baladīnas lomu.

«Ar Viesturu Kairišu mēs strādājām kopā viņa izveidotajā neatkarīgajā teātrī United Intimacy. Tas bija pirms padsmītiem gadu Asītes ielā Rīgā, kur mums bija sava trupa - Maija Doveika, Gundars Grasbergs un Ivo Martinsons. Uz vienu darbu - arī Regnārs Vaivars. Un, kad man bija jāizšķiras, vai es palieku šajā trupā pie Viestura, vai izvēlos lielāku noteiktību un stabilitāti, es izvēlējos otro variantu. Un tas nebija tā, kā aiziet no mīļotā cilvēka. Tā viss sakrita. Arī Ivo tagad ir Valmierā, bet Maija un Gundars - Nacionālajā teātrī. Un tieši tāpēc šī tikšanās ar Viesturu man bija reizē ilgi gaidīta un mazlietiņ uztraukuma pilna, jo es īsti nevarēju atcerēties, uz kādas nots mēs toreiz šķīrāmies,» stāsta Elīna Vāne. Viņa neslēpj, ka, satiekot Viesturu Kairišu, bija sajūsmā, jo uzreiz atcerējās, kāds viņš ir, kas viņai pie viņa patika un kāpēc bija iemesls domāt par kopīgu sadarbību. «Varbūt izklausīsies savādi, bet man tik ļoti patīk viņa bārda! Es Viesturu, protams, ļoti respektēju, bet, manuprāt, viņš nespēj pateikt neko skarbu. Pat tad, kad ir kādas nopietnas ainas mēģinājums un viņš saka kādu skarbu vārdu, iespējams, pat ar rupjības piegāršu, caur bārdiņu tas izskatās un izklausās tik komiski, ka mēģinājums vienkārši apstājas, jo visi smejas. Un tā mums ir no paša sākuma. Iespējams, pat negribot, bet jau no paša sākuma viņš mūs visus nošarmēja, un man liekas, ka arī viņam ar mums patīk strādāt. Un es ļoti ceru, ka arī galarezultāts būs foršs.»

Dvēseles prieki

Turpinot varas tēmu, Elīna Vāne saka: «Tā jau ir, ka cilvēku pārbauda ar varu, slavu un naudu. Man nav piespēlēts varas pārbaudījums, un es pēc varas arī netiecos.»

Pēc naudas? «Man vajag tik, lai var izdzīvot un lai pāri paliek. Un lai mammai varu nodrošināt pietiekami pieklājīgas vecumdienas - lai viņa var nopirkt visu, ko vēlas, jo viņa to ir pelnījusi, visu mūžu strādājusi. Es šobrīd to varu, un es uz to eju. Viņai kā pensionārei padomju gadi netiek skaitīti, un tas ir pilnīgs ārprāts!»

Aktrise stāsta, ka pārbaudījums ar lielu naudu viņai nav bijis. «Es pat nezinātu, ko ar to iesākt. Bet tā, ka ir jādzīvo no algas līdz algai un pirms algas vēl jāaižņemas, es vairs ļoti negribētu. Tā ir bijis, jā,» viņa neslēpj.

Bet vai šobrīd, kad uz lielajiem ekrāniem viena pēc otras iznāk spēlfilmas ar viņas piedalīšanos lielākās un mazākās lomās, aktrisi pārbauda ar slavu? «Es drīzāk priecājos par šo filmu panākumiem, nevis par to, ko es tur izdaru. Tie ir tādi dvēseles prieki. Es ļoti priecājos par Billes panākumiem, un tāpat es priecājos gan par Nameja gredzena, gan Svingeru panākumiem. Patiešām. Es priecājos arī, ka seriāls *Viņas melo labāk!*, kurā filmējos, skatītājiem patīk. Un tajā pašā laikā es ļoti labi apzinos, ka nekas jau nav mūžīgs. Vienā mirklī tu esi kalnā, citā - jau lejā. Jo tāda ir dzīve. Un tāpēc ir jāpriecājas par šo mirkli,» uzskata talantīgā teātra un kino aktrise. «Modes māksliniece Natālija Jansone kādā intervijā teica, ka visas emocijas vajag turēt balansā - papriecāties un atpakaļ, paskumt un atpakaļ. Lai nav tāds ārpriekšīgs liels prieks un pēc tam - bums! ar pieri sienā. Lai gan dažreiz man sanāk arī bums! Bet tad es noskurinos un eju tālāk.»

Visa filmogrāfija vienā vasarā

Taujāta, ar ko viņai paliks atmiņā filmas Bille uzņemšanas laiks, Elīna Vāne atteic, ka tas nav kaut kas viens, tā ir pati Bille, kas, viņasprāt, latviešu filmogrāfijā jau ierindojama pie tām, kas ir jāredz ikvienam. «Es varu būt priecīga un lepna, ka režisore Ināra Kolmane neuztaisīja šo filmu deviņdesmito gadu vidū, kad iznāca šī Vizmas Belševicas grāmata, bet pagaidīja divdesmit gadus - kad es izaugšu un varēšu nospēlēt Billes mammu. Par to man ir baigais prieks,» aktrise atzīstas. Viņa nesaka, ka darbs bija viegls, gluži otrādi - 2016. gada vasara bija ļoti grūta, bet radoši piesātināta. «Man paralēli bija četri filmēšanas laukumi - seriāls *Viņas melo labāk!*, Bille, Svingeri un Nameja gredzens. Es ceru, ka tas nav kārtējais dieviņa joks, ka man visa filmogrāfija ir vienā vasarā. Es ļoti ceru, ka būs vēl. Bet - var būt arī šitā,» aktrise mīļi pasmaida un saka, ka patiesībā tas bija kolosāls laiks, ko viņa vienmēr atcerēsies ar prieku, pacilātības un laimes sajūtu. Un viņa neizdala neko vienu, jo tas viss bija kopums, kurā, protams, ietilpa arī sevis žēlošana - ka reti sanāk būt mājās, ka gribas izgulēties savā gultiņā, ka, ak dievs, ir atkal jāceļas trijos naktī un jābrauc filmēties... «Tie bija tikai mirkļa burkšķi, jo man nepatīk agri celties. Bet tagad, to visu atceroties, šķiet, tas bija tik skaisti... Tie agrie rīti, kad braucu no Valmieras uz Rīgu un redzēju, kā aust diena, un Statoil kafija pa ceļam, un tukšais filmēšanas laukums, kurā esmu ieradusies, neviena vēl nav, bet es - jau trīs stundas esmu augšā...»

Tāpēc, ka latviska vide

Aktrise stāsta, ka gaidāmajai vasarai viņai bija citi plāni, bet dieviņš, kā vienmēr, ieviesis savas korekcijas, un izskatās, ka laiskai atpūtai laika nebūs. Vasara lielākoties paies TV3 seriāla *Viņas melo labāk!* uzņemšanas laukumā. «Teātrī sezona beidzas pirms Jāņiem, jaunā sezona sākas jau 1. augustā, kas nozīmē, ka jūlijā būs jāizdara, jāsafilmē maksimāli daudz,» stāsta Baibas lomas atveidotāja. Viņa pavisam vaļširdīgi atzīstas, ka ir pārsteigta par Baibas panākumiem seriālā. «Pirmajā sezonā man bija trīs filmēšanas dienas, divas epizodes. Es ļoti uztraucos un galarezultātu tāpēc pat

neskatījos. Bet pēc tam izrādījās, ka mana varone ir arī nākamajā sezonā, turklāt uzņem apgriezienus. Un tā viss turpinās,» priecīgi stāsta skatītāju mīlētā aktrise.

Viņa gan nešaubās, ka sanāks arī izbaudīt vasaru. «Es mīlu Valmieru, man te ļoti, ļoti patīk. Tāpēc, ka pie Gaujas. Tāpēc, ka zaļa vide. Tāpēc, ka forši cilvēki. Tāpēc, ka dzīve kūsā. Un, kas man vēl ir ļoti būtiski - tāpēc, ka latviska vide. Man patīk arī, ka cilvēkiem te pārsvarā ir sava māja ar dārziņu, kur var iziet čībās. Un arī man tā ir - sava mājiņa, dārziņš un lapenīte, kurā iziet ar kafiju un lugas eksemplāru.»